

Resistent, malgrat tot

Josep Maria Figueres presenta l'assaig 'Resistència. La premsa en català, censura i repressió', en què constata els atacs sistemàtics a la identitat i la cultura catalanes

"La societat que no té periodisme és una societat malalta", assegura Josep Maria Figueres

L'historiador i professor d'història del periodisme català a la UAB, Josep Maria Figueres (Vilanova i la Geltrú, 1950, tot i que viu a Sant Cugat), uneix els coneixements enciclopèdics, fruit de la recerca, amb l'argumentació i reflexió que les dades li proporcionen. Això, sumat a la llarga experiència docent, fa que una entrevista esdevingui un monòleg, però tan ben construït, que cal aplicar allò de "Si funciona, no ho toquis".

Després d'una cinquantena llarga de títols publicats, ens arriba Resistència. La premsa en català, censura i repressió, amb pròleg de Carles Puigdemont i epíleg de Sebastià Serra, que l'editorial Base acaba de publicar.

Es tracta d'un estudi que recull, en 300 pàgines i quatre parts, la història de la censura en la premsa en català des de la primera publicació, Caxón de Sastre Cathalan, del 1761, fins a l'aparició de l'Avui i El Punt. Centra l'anàlisi més fonda en quinze publicacions. "He agafat unes publicacions representatives de cada sector, per exemple, d'àmbit polític La Humanitat, de més cultural i intel·lectual La Publicitat i d'un caràcter de denúncia i crítica, de periodisme satíric i humorístic, el ¡Cu-cutli L'Estevet", explica Figueres a tall d'exemple.

"El 1981 vaig publicar el meu primer treball sobre la història de la premsa. Des d'aleshores, gairebé cada any he publicat un assaig, estudis, ponències, etcètera, amb una triple vessant: monografies de capçaleres, visions de conjunt i estudis de periodistes", detalla l'autor.

Un dels eixos de l'assaig és la rivalitat entre Espanya i Catalunya, que mostra de manera gràfica: quan des d'aquí es diu "Parlem-ne", d'allà la resposta que arriba és "¡Ni hablar!". "Les relacions entre Catalunya i Espanya no han estat mai de cordialitat, han estat de voluntat de domini, i això s'expressa molt bé amb la premsa, que no és només un escenari pel qual circulen les idees, o que la informació de l'actualitat esdevé l'atracció del públic, sinó que la premsa és l'element que ha de modelar, és la gota que trenca la roca, que il·lustra."

"La discriminació lingüística que hi ha hagut és un fet, i s'ha sostingut amb els mateixos arguments febles des de fa més d'un segle", explica Figueres, cosa que no ha impedit tenir molt bons professionals. "Sempre hi ha hagut grans escriptors, grans polítics darrere les firmes dels diaris, com ara Prat de la Riba a La Veu de Catalunya; aquests personatges són alhora homes de reflexió i homes d'acció." El 2013, Figueres va publicar una gran monografia sobre La Veu de Catalunya i el 1999 una de similar sobre el Diari Català. Per a l'autor, "estudiar el periodisme català és també estudiar la identitat, la mentalitat, la manera de ser d'un poble".

Un tema que el preocupa molt és la destrucció del mercat cultural, l'anihilació de la premsa, però també de la literatura, la música, el teatre, el cinema, etcètera, expressats en català. "La destrucció del mercat català que hi ha hagut és molt greu. El que va fer el franquisme amb la societat catalana és terrible amb relació a la destrucció de la identitat."

Amb tot, admet que “el català mai havia estat tan bé com ara i mai havíem tingut els milers i milers de publicacions en llengua catalana que tenim ara, i no en som prou conscients”. Es refereix a les publicacions locals, perquè les grans capçaleres continuen anant de baixa, pel que fa a vendes. Fins quan aguantarà aquesta resistència? Doncs Figueres es mostra moderadament optimista. “La premsa sempre es transforma. Cap on anirà, no ho sabem, però sembla que hi haurà un periodisme de referència per a elits culturals, acadèmiques, intel·lectuals, que volen saber el «perquè de les coses», tan sagarrià, que volen arribar a l'ànima de les coses; entendre els esdeveniments no és el titular del què ha passat, sinó el perquè ha passat”, argumenta el professor. I hi afegeix: “El periodisme, mentre pugui donar respostes, funcionarà, i mentre hi hagi compensació.” Una compensació que, segons diu, es basa en una estimació: “Un periòdic és apreciat quan el seu cost econòmic compensa el temps que hi dediques. Si per llegir un diari t’hi estàs quatre minuts, malament; quan t’hi estàs deu minuts i encara et queda material per llegir, et compensa, i si n’hi estàs quinze o vint, aleshores et satisfà.”

Gràcies als seus coneixements de la història de la premsa, i més enllà de la repressió que ha patit l’escrita en català, Figueres té clar que és una mena d’antídot: “La societat que no té periodisme és una societat malalta.”

I encara regala una tercera bufada d’optimisme. “En conjunt, la humanitat està millor del que ho ha estat mai, però ens cal entendre els molts dèficits amb què convivim, i això és el que ha d’explicar el periodisme.”

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 23-07-2019, Pàgina 34

-El Punt Avui. Nacional 23-07-2019, Pàgina 22

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1640258-resistent-malgrat-tot.html>